

Innst. 284 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Prop. 119 S (2012–2013)

Innstilling fra næringskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Nærings- og handelsdepartementet (Cermaq ASA – statlig deltakelse i fortrinnsrettsemissjon)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Cermaq ASA (Cermaq) er et av verdens ledende havbruksselskaper. Staten eier 43,54 pst. av selskaps aksjekapital, og eierskapet forvaltes av Nærings- og handelsdepartementet.

Styret i Cermaq offentliggjorde 5. april at det har til hensikt å kjøpe seg opp i Copeinca ASA og som et ledd i dette å gjennomføre en fortrinnsrettsemissjon på 1,6 mrd. kroner. Copeinca ASA har en markedsverdi på om lag 3,5 mrd. kroner. Kjøpet av Copeinca-aksjer er tenkt med delvis oppgjør i Cermaq-aksjer, slik at eksisterende aksjonærer i Cermaq, herunder staten, får redusert sin eierandel – for statens vedkommende fra 43,54 pst. ned mot minimum 40 pst.

Copeinca er en stor produsent av fiskemel og fiskeolje som er kritiske råvarer for produksjon av laksefôr. Cermaq har i dag ingen egen produksjon av dette og dekker behovet sitt ved kjøp i det åpne markedet.

Regjeringen mener at staten bør stemme for den foreslåtte fortrinnsrettsemissjonen i Cermaq og delta i den proratarisk, samt akseptere at statens eierandel reduseres fra 43,54 pst. ned mot 40 pst. Regjeringen har meddelt Cermaq at den er positiv til at staten deltar med sin andel i den varslede fortrinnsrettsemissjonen, med forbehold om Stortingets samtykke. Det ble også tatt forbehold om bl.a. at emisjonsvilkårene er

akseptable og markedsmessige og at det ikke fremkommer ny vesentlig informasjon frem mot generalforsamling.

Det legges i proposisjonen frem forslag om at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å delta proratarisk i en kapitalutvidelse på 1,6 mrd. kroner i Cermaq på visse vilkår. Statens andel av emisjonen vil være ca. 700 mill. kroner. Emisjonens vilkår vil bli endelig fastsatt i prospektet som sendes aksjonærene før generalforsamling.

1.2 Om Cermaq ASA

Cermaqs virksomhet er i hovedsak oppdrett av laks og ørret, og produksjon av fôr til de samme artene. Per 31. desember 2012 var det 5 993 medarbeidere i konsernet, hvorav 857 var ansatt i Norge.

Etter den planlagte overtakelsen av Copeinca legger Cermaq opp til å etablere Copeinca som en ny forretningsenhet for fiskemel og fiskeolje, med virksomhet i Peru.

Cermaqs driftsinntekter i 2012 ble 11,8 mrd. kroner, mot 11,6 mrd. kroner i 2011. Lavere laksepriser i alle markeder medførte et negativt resultat for oppdrettsvirksomheten. Konsernets netto rentebærende gjeld var 3 000 mill. kroner per 31. desember 2012.

1.3 Styrets forslag

Som følge av transaksjonene vil det kombinerte selskapet, ifølge Cermaq, dra nytte av den betydelige kompetansen og erfaringen i begge organisasjonene med hensyn til å forbedre ytelsen og kvaliteten på ulike fiskemel og fiskeoljer. Transaksjonen vil underbygge Cermaqs visjon om å bli et integrert marint proteinselskap. Den ventes å gi en betydelig reduksjon i kostnadene knyttet til Copeincas rentebærende gjeld. Cermaq har anslått betydelige synergieffekter og mener at disse bør kunne realiseres i løpet av få år.

Prisen som betales tilsier at den totale kjøpesummen for 100 pst. av de utestående aksjene i Copeinca vil være 3 492 mill. kroner, hvorav 2 681 mill. kroner vil bli betalt kontant og de resterende 812 mill. kroner i form av vederlagsaksjer i Cermaq. Transaksjonen vil bli finansiert gjennom en fullt garantert fortrinnsrettsemisjon i Cermaq på 1 600 mill. kroner og gjennom å trekke på eksisterende så vel som nye kredittfasiliteter fra Cermaqs banker.

Transaksjonen er godkjent av både Cermaqs og Copeincas styrer. Fortrinnsrettsemisjonen og den rettede emisjonen for å utstede vederlagsaksjene må vedtas av Cermaqs generalforsamling med 2/3 flertall. Emisjonene (og dermed transaksjonen) kan således ikke gjennomføres dersom staten med 43,5 pst. av aksjene stemmer mot forslaget.

1.4 Vurdering fra departementets rådgiver

Nærings- og handelsdepartementet har engasjert Fondsfinans ASA som finansiell rådgiver. De har avgitt en vurdering av den foreslåtte transaksjonen, en såkalt «Fairness Opinion», eller rimelighetsvurdering, som sier at prisen Cermaq betaler for Copeinca-aksjene er rimelig («fair»). Videre fremhever rådgiver at det knytter seg vesentlig usikkerhet til blant annet fremtidige kvoter med tilhørende volum- og prisutsikter for fiskemel og -olje, samt nivået på driftskostnader, skatter og avgifter, investeringer og omfanget av synergiuttak.

1.5 Departementets merknader

Det er departementets vurdering at Cermaqs oppkjøp av Copeinca er godt strategisk og forretningsmessig begrunnet, og at det er strategisk og forretningsmessig fornuftig av staten å delta proratarisk i den foreslåtte emisjonen. Det vil innebære en investering på ca. 700 mill. kroner.

En statlig eierandel i Cermaq på mer enn 1/3 sikrer staten negativ kontroll med beslutninger som krever to tredjedels flertall. En utvanning fra dagens nivå til 40 pst. endrer dermed ikke de formelle muligheter staten i dag har for slik kontroll over disse viktige avgjørelsene.

Med dagens eierandel og slik fremmøtet vanligvis har vært på generalforsamlingene i Cermaq, har staten normalt hatt godt over 50 pst. av stemmene på generalforsamlingene. Det blir marginalt mindre sannsynlig at staten har et slikt flertall dersom eierandelen reduseres ned mot 40 pst. Tilbudspå hele selskapet utløses dersom statens eierandel skulle overstige 40 pst. etter først å ha falt under. Regjeringen har på denne bakgrunnen konkludert med at det er akseptabelt med en marginal utvanning for å gjennomføre den ønskede transaksjonen, men at statens eierandel bør forbli på minimum 40 pst.

Samlet vurdering

Det anses at Cermaq med transaksjonen vil styrke sin strategiske posisjon blant annet gjennom å sikre tilgang til råvare. Regjeringen mener staten som aksjonær i Cermaq bør stemme for styrets forslag om en rettet emisjon som gjennomføres for utstedelse av vederlagsaksjer til visse nåværende aksjonærer i Copeinca ASA – som innebærer at statens eierandel reduseres ned til minimum 40 pst. – og for styrets forslag om en fortrinnsrettsemisjon på generalforsamlingen, og videre delta i fortrinnsrettsemisjonen med statens pro rata andel.

Siden det allerede foreligger en fullmakt fra Stortinget til å redusere statens eierandel til 34 pst. (se Innst. S. nr. 27 (2000–2001) og St.prp. nr. 1 (2007–2008)), omhandler forslaget kun det budsjettvedtak som er nødvendig slik at staten kan delta i fortrinnsrettsemisjon i Cermaq.

1.6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Statlig deltakelse i fortrinnsrettsemisjonen i Cermaq ASA foreslås bevilget på kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer. Kjøp av aksjer innebærer en endring i statens formuelplassering. Dette finansieres ved låneopptak eller trekk på statens konto i Norges Bank. Renter knyttet til finansieringen av kjøpet og utbytter fra selskapet vil bli utgifts- og inntektsført i de årlige budsjettene på vanlig måte. Nærings- og handelsdepartementet forventer en markedsmessig avkastning på investeringen i Cermaq ASA, selv om dette ikke kan garanteres. Deltagelsen i emisjonen vil ikke påføre staten nevneverdige økte utgifter til eierforvaltning.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Torgeir Dahl og Svein Flåtten, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til at regjeringen i Prop. 119 S (2012–2013) foreslår statlig deltagelse i en fortrinnsrettsemisjon i Cermaq. Havbruksselskapet Cermaq er verdensledende innenfor produksjon av fiskefôr, og den statlige eierandelen i selskapet er på 43,5 pst. Komiteen er kjent med at Cermaqs virksomhet i hovedsak er oppdrett av laks og ørret, og produksjon av fôr til de samme artene. Fôrproduksjonen drives

gjennom forretningsområdet EWOS, som har en global markedsandel på 36 pst.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) og Innst. 392 S (2010–2011), der det fremgår at målet med statens eierskap i Cermaq er å bidra til utviklingen av et viktig miljø for oppdrett, fôr og forskning på fôr i Norge og internasjonalt.

Komiteen viser til at oppdrettsvirksomheten drives gjennom forretningsområdet Mainstream, som er verdens tredje største aktør innenfor oppdrett av laks og ørret.

Komiteen viser videre til at fortrinnsrettsemisjonen er et ledd i å finansiere et kjøp av selskapet Copeinca, som produserer de viktigste innsatsfaktorene i fiskefôr, som er fiskeolje og fiskemel. Komiteen merker seg at Copeinca er en av de største fiskemel- og fiskeoljeprodusentene i Peru. Komiteen viser videre til at Cermaq i forbindelse med kjøpet planlegger en fortrinnsrettsemisjon på ca. 1,6 mrd. kroner. Fortrinnsrettsemisjonen skal dels finansiere oppkjøpet, dels benyttes til å opprettholde solid finansiell kapasitet til å understøtte selskapets kredittverdighet og for å sikre finansiell fleksibilitet til fortsatt lønnsom vekst.

Komiteen merker seg at departementet mener det er strategisk og forretningsmessig fornuftig av staten å støtte opp om finansieringen, og viser til at statens andel i emisjonen vil utgjøre ca. 700 mill. kroner.

Komiteen merker seg videre at kjøpet av Copeinca-aksjer er tenkt med delvis oppgjør i Cermaq-aksjer, slik at eksisterende aksjonærer i Cermaq, herunder staten, får redusert sin eierandel. Dette innebærer at statens eierandel kan bli redusert fra dagens 43,5 pst. ned mot minimum 40 pst.

Komiteen viser til at Cermaq i eierskapsmeldingen er kategorisert som et selskap der staten har forretningsmessige mål, og at staten har fullmakt til å redusere eierandelen i selskapet til 34 pst. som en del av en eventuell industriell løsning. Komiteen understreker betydningen av at statens mulighet til å hindre beslutninger som krever alminnelig flertall, svekkes marginalt. Komiteen viser til at en statlig andel på over 1/3 sikrer staten negativ kontroll med beslutninger som krever to tredjedels flertall, herunder flytting av hovedkontor, utvidelse av aksjekapital og vedtektsendring.

Komiteen merker seg at Cermaqs styre mener et kjøp av Copeinca er et strategisk viktig grep for å oppnå sikrere tilgang til kritiske råvarer samt bedre drift og lønnsomhet. Videre at kjøpet vil styrke Cer-

maqs strategiske posisjon og gi sikrere tilgang til en mer integrert verdikjede. Komiteen viser til at styret i Cermaq har anslått betydelige synergieffekter av oppkjøpet, og at de mener at disse bør kunne realiseres i løpet av få år. Komiteen viser i denne forbindelse til at fiskeolje i stadig sterkere grad forventes å bli en knapp ressurs globalt, og merker seg at Copeincas produksjon har potensial til å dekke omkring 25 pst. av EWOS' behov for fiskeolje, og nesten hele EWOS' behov for fiskemel.

Komiteen er kjent med at Nærings- og handelsdepartementet har engasjert Fondsfinans ASA som finansiell rådgiver, og viser til at de mener at prisen Cermaq betaler for Copeinca-aksjene er rimelig, med forbehold om at den informasjon som er mottatt fra selskapet er riktig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til svarbrev fra nærings- og handelsministeren datert 29. april 2013, samt oversendelse av uavhengig rimelighetsvurdering fra Fondsfinans, hvor det i svarbrevet fremkommer følgende:

«Fondsfinans har i sin rapport pekt på disse risikofaktorene samt andre usikkerheter, og vurderingene av disse er en del av grunnlaget for verdivurdering av Copeinca. Fondsfinans mener å være mer konservativ enn Cermaq sin rådgiver når det gjelder sentrale forutsetninger for Copeinca. Fondsfinans konkluderer med at prisen som er tenkt betalt for Copeinca fremstår som rimelig ("fair"), selv uten å inkludere synergier.

Departementet har ikke andre eller avvikende syn når det gjelder risiko enn de som Cermaq eller Fondsfinans har gitt uttrykk for og som også er reflektert i de verdivurderinger som er lagt til grunn.»

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har også merket seg at departementet mener det er strategisk og forretningsmessig fornuftig å støtte opp om investeringen, men viser i den anledning til at den eksterne finansielle rådgiver, Fondsfinans, har fremhevet at det knytter seg vesentlig usikkerhet til blant annet fremtidige kvoter med tilhørende volum og prisutsikter for fiskemel og olje, samt nivået på driftskostnader, skatter og avgifter, investeringer og omfanget av synergittak, noe som er helt sentrale problemstillinger i oppkjøpet. Disse medlemmer konstaterer at regjeringen som eier ikke har gjort noen egen vurdering i proposisjonen av dette klare forbehold fra den finansielle rådgiver, og er av den oppfatning at dette burde vært omtalt og vurdert i departementets merknader til saken på bakgrunn av forbeholdets styrke på sentrale områder for selskapet. Disse medlemmer mener det ville

styrket Stortingets bakgrunn for en sikrere økonomisk vurdering av deltagelsen i emisjonen.

Komiteen merker seg at regjeringen mener staten bør stemme for den foreslåtte fortrinnsrettsemissjonen i Cermaq og delta i den proratarisk, samt akseptere at statens eierandel reduseres ned mot 40 pst.

Komiteen støtter dette, og tilrår at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å delta proratarisk i en kapitalutvidelse på 1,6 mrd. kroner i Cermaq på visse vilkår (som fremgår av proposisjonen). Komiteen merker seg at statens andel av emisjonen vil være ca. 700 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har merket seg at Marine Harvest har varslet at de vil legge inn et bud på aksjene i Cermaq ASA tilsvarende NOK 105 pr. aksje. Denne summen lå på det tidspunkt budet ble offentliggjort, 22 pst. over dagens sluttkurs 30. april 2013. Selskapet har lagt noen forutsetninger for sitt bud på Cermaq og i den forbindelse kan nevnes:

- At selskapets aksjonærer ikke velger å gjennomføre Copeinca-transaksjonen
- Oppgjør med 50 pst. aksjer i Marine Harvest, 50 pst. i kontanter
- Minimum 2/3 oppslutning blant aksjonærene i Cermaq, inkludert Marine Harvests egne 4,7 pst. av aksjene
- Budperioden vil starte etter Marine Harvests generalforsamling 23. mai 2013

Disse medlemmer mener det er viktig at man foretar en ekstern vurdering av dette budet slik at man får foretatt en gjennomgang av innholdet i budet før man trekker en endelig konklusjon om hvorvidt budet skal avslås eller ikke.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre vil i den forbindelse vise til Framskrittspartiets og Høyres merknader i Innst. 392 S (2010–2011) fra næringskomiteen i forbindelse med behandlingen av eierskapsmeldingen fra regjeringen der det fremkommer følgende om statens fremtidige eierskap i Cermaq ASA:

«Disse medlemmer viser til at staten er en betydelig eier i Cermaq ASA, samtidig som staten er forvaltnings- konsesjons- og tilsynsmyndighet overfor oppdrettsnæringen. Cermaq ASA er i direkte konkurranse med mange andre næringsaktører og selskaper i Norge.

Disse medlemmer mener det er viktig at norske myndigheter fremstår som uavhengig forvalter av næringens rammevilkår og at det ikke skal kunne reises spørsmål fra konkurrentland om subsidiering eller spesialbehandling av enkeltaktører i næringen.

Disse medlemmer vil bemerke at siden forrige eierskapsmelding, St. meld. nr. 13 (2006–2007), er Cermaq ASA oppjustert fra å være et kategori 2-selskap til et kategori 1-selskap.

Disse medlemmer mener at staten skal avvikle sitt eierskap i Cermaq ASA, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget gir regjeringen fullmakt til salg av aksjene i Cermaq ASA.»»

Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at et salg av aksjene i Cermaq ASA skal skje på et tidspunkt der det fremkommer et bud som fremstår som godt både for staten som aksjonær og for Cermaq som selskap. Staten skal til enhver tid opptre som en profesjonell eier som alltid skal ha selskapets og aksjonærenes interesser i fokus. Disse medlemmer vil i den forbindelse påpeke at staten ikke akkurat er i mangel på kapital for tiden, slik at det ikke er dette som skal telle i vurderingen av et eventuelt salg av Cermaq, men i stedet ha fokus på om det er ønskelig å selge selskapet til en industriell eier som kan videreutvikle det, og om den pris staten får for sine aksjer er god. Disse medlemmer er av den oppfatning at det foreliggende budet må vurderes ut ifra disse forutsetningene. Disse medlemmer vil imidlertid vise til at en av de forutsetninger som ligger til grunn for kjøp av aksjene i Cermaq ASA, er at oppgjøret blant annet skal skje i form av 50 pst. i kontanter og 50 pst. aksjer i Marine Harvest. Dette innebærer at statens eierskap i Cermaq ASA vil bli erstattet med blant annet aksjer i Marine Harvest. Denne aksjeposten vil imidlertid bli av en slik karakter at eierposten vil ligge godt under 34 pst., og dermed vil en ikke inneha de rettigheter en vil kunne ha som eier av 1/3 av aksjene i et selskap for å sikre hovedkontorplassering etc. Posten vil med andre ord være en ren finansiell plassering i et stort og svært solid sjømat-selskap. Disse medlemmer regner med at staten som eier foretar disse vurderingene før en gir sitt endelige tilslag om å bidra i kapitalutvidelsen i Cermaq ASA slik at dette selskapet eventuelt kan gjennomføre sitt planlagte kjøp av selskapet Copeinca. Det er viktig at denne vurderingen foretas raskt all den tid det ligger som en forutsetning for Marine Harvests bud på Cermaq ASA at dette kjøpet ikke gjennomføres. Disse medlemmer vil videre vise til brevet fra statsråd Giske datert 3. mai 2013, der statsråden blant annet redegjør for hvordan styret i Cermaq ASA ser på budet fra Marine Harvest. Statsråden skriver også i brevet at Nærings- og handelsdepartementet vil vurdere det potensielle budet på vanlig måte. Statsråden påpeker videre at det ikke foreligger forhold per i dag som innebærer at departementet endrer de vurderinger som er lagt til grunn i proposisjonen. Disse medlemmer vil støtte kapitalutvidelsen i Cermaq ASA da dette ser ut som en riktig investering dersom man fra statens side

ikke gir sin tilslutning til tilbudet fra Marine Harvest om salg av statens aksjer og dermed overtakelse av Cermaq ASA. Disse medlemmer vil presisere at det ikke er noen politiske grunner til at staten skal være eier av denne typen selskaper, utover viktigheten av det å ha hovedkontor i Norge og dermed sikre ytterligere utvikling av virksomheten i Norge. Disse medlemmer viser til sine merknader i Innst. 392 S (2010–2011) og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget gir regjeringen fullmakt til å selge statens aksjer i Cermaq ASA.»

Disse medlemmer vil understreke at kapitalutvidelsen var en god anledning for staten til å redusere sin eierandel ytterligere slik disse medlemmer har tatt til orde for i Innst. 392 S (2010–2011) og at dette kunne vært gjort eksempelvis gjennom en fulltegningsgaranti fra staten som største aksjonær, noe som igjen hadde gjort det mulig å øke andelen av private aksjonærer i selskapet, hvis interessen hadde vært til stede.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at Cermaq har orientert departementet om at selskapet har gjort risikovurderinger på området bærekraft og samfunnsansvar, bl.a. med bistand fra en internasjonalt anerkjent bærekraftsrådgiver. Flertallet merker seg videre at selskapet mener forhold knyttet til bl.a. miljø, HMS, arbeidsstandarder, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, urbefolkning m.m. er håndterbare. Flertallet merker seg også at selskapet

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og ber Stortinget gjøre følgende

v e d t a k :

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
950		Forvaltning av statlig eierskap	
	96	Aksjer, bevilges med	700 000 000

Oslo, i næringskomiteen, den 7. mai 2013

Terje Aasland
leder og ordfører

vurderer at det kan ha noe å tilføre i den videre håndteringen.

Flertallet viser i den forbindelse til eierskapsmeldingen, Meld. St. 13 (2010–2011) og Innst. 392 S (2010–2011), der det fremgår at staten vil være en aktiv pådriver i arbeidet med samfunnsansvar og bruke det statlige eierskapet til å øke selskapenes ivaretakelse av dette. Videre fremgår det at det forventes at de statlig eide selskapene går foran og arbeider systematisk med sitt samfunnsansvar og er ledende på sine områder.

Flertallet ser det som viktig at regjeringen i den videre oppfølgingen overfor selskapet er tydelig på at det skal overholde høye standarder mht. menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, anstendige arbeidsvilkår og miljø i tråd med eierskapsmeldingen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Innst. 392 S (2010–2011) og forventer at både Cermaq ASA og Copeinca ASA opererer i tråd med Stortingets forventninger til samfunnsansvar, og viser i særdeleshet til at statlig eide selskaper med internasjonal virksomhet eller leverandørkjede er forventet å knytte seg til FNs Global Compact, følge OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, legge ILOs åtte kjernekonvensjoner til grunn for sin virksomhet og utvikle vesentlige målindikatorer knyttet til samfunnsansvar.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget gir regjeringen fullmakt til å selge statens aksjer i Cermaq ASA.

